عەبۆ ئیتاڵی

عەبۆ ئیتالی

من بۆ دەمەوێ کرێ ئەم نووسینە خواروخێچەی سەر ئەم دیوارە بۆر و پەڵە پەڵەیە هەڵگرم؟! بۆ و بە چی هەقێك کەوتوومەتە دووی نهێنی ئەم نووسینە، کە نهێنی کەسێکە ناوی «عەبۆ ئیتالی» لە خۆی ناوە، کە ڕەنگە «عەبۆ»ی ناو نەبێ... دەبێ نووسینێکی وا چ نهێنییەکی تێدا بێ، یاخود چ حیکمەتێکی تێدایە؟ تێیدایە؟!... هەر کاتێ بەوێدا تێپەڕیوم ئەو نووسینە خواروخێچەی سەر ئەو دیوارە بۆر و پەڵە پەڵەیەم دیبێ، لەگەڵ خۆمدا کەوتوومەتە ئەو بگرە و بەردەیە، نەمدەتوانی بەوێدا تێپەڕم و تەماشایەکی نەکەم، خۆم پێ قایل نەدەکرا خۆمی لێ نەبان بکەم، ئەمەش یەکێکە لەو هەزاران نووسین و هێڵ و خەت خەتۆکانەی کە لەسەر دیوارەکانی ئەم شارەدایە... نەء... نهێنییەکی تێدایە، حەکایەتێکی لە پشتەوەیە، هەموو شتێکی ئەم دنیایە نهێنی خۆی هەیە و حەکایەتێکی لە دواوەیە... ئەم شارە سحراوی و جەنجاڵە، ئەوەی لە شارەکانی دیکەی جیا دەکاتەوە ئەوەیە کە: ڕووداوە سەیر و سەمەرەکانی، ڕووداوە سەرسووڕهێنەر و پڕ مەترسییەکانی، ئەو ڕووداوانەی هەر بەبیستنیان پیاو زەندەقی دەچێ، منداڵانی ناو بێشکە پیر دەکەن، تومەز دەستێك، دەستی خێوێك، هێزێکی نادیار نایەوێ ئەو حەکایەتە، نهێنی ئەو ڕووداوانە بەر گوێی خەڵکی شار بکەون پەردەپۆش دەکرێن، دەڵێی ئاسمان ئەو حەکایەت و نهێنییانە هەڵدەلووشێ و زەوی قووتیان دەدا، وا دەزانرێ دنیا شامی شەریفە و هیچ ڕووی نەداوە و چ نهێنییەکیش لە ئارادا نییە... دەڵێن هەر لە دروستکردنی ئەم شارەوە ئەم نەفرەتەی بەرکەوتووە، هەندێك وا دەزانن ئەمە بەخشندەیەکی خواوەندەکانە و لە قازانجی شاردایە و مایەی فەڕ و ئارامییە... جا بۆیە کە ڕووداوەکان هیچ کاتێ وەکو خۆیان نابیسترێن، دەڵێن گوایە حەکایەت و نهێنی ئەو ڕووداو و بەسەرهاتانە دەخرێنە ژێر قورسایی قەڵاکەی شارەوە تا کەس دەستیان پێ نەگا و ڕێگە لە دزەکردنی نهێنییەکان و بڵاوبوونەوەیان بگیرێ... من لە بەرچاومە، قەڵا بە قەڵایەتی خۆشیەوە ئەو هەموو نهێنییانەی پێ قووت نادرێ و بۆ هەڵناگیرێ و تا سەریش پێی ناشارڕێتەوە...

ئەم حەمکە حەکایەتە سەرسووڕهێنەرانەی چۆن پێ گل دەدرێتەوە!!... هاکا لە نیوەشەوێکی زوڵماتدا لەپڕێکدا پەوو و ئێقی کرد و یەك بەیەکی ئەو نهێنییە کۆن و نوێیانە لە ژێرابەکانەوە دەرپەڕینە ناو شار، جا ئەو کاتە کێ بەری لێ دەگرێ؟ کێ

دەتوانێ خۆی لەبەر ئەو بۆگەنە ڕابگرێ؟ خۆ من لێرەدا بەنیازی دەستێوەردانی ئەو نهێنییانەی ژێر قەڵاکە نیم کە ڕۆژێك دێ بۆگەنیوی دانیشتوانی شار بێزار دەکا و دەڵێن: ئێمە چ بێ ئاگا بووین، ئێمە لە گوێی گادا نووستبووین... من ناکەومە دووی ئەو حەکایەتانەوە کە دەستی خێو و جنۆکە خستوویانەتە ژێر قورسایی قەڵاوە، تەنها دەکەومە دووی ئەو دوو وشەیەی سەر ئەو دیوارە پەڵە پەڵە چڵکنەوە، دیواری ماڵێك لە ناو کۆڵانێکی ئەم شارەدایە... بۆ خۆم ناوم لێ ناوە کۆڵانی نووسینەکە. هەندێ جاریش بۆ زیاتر گرنگیدان بەنووسینەکە کردوومە بە کۆڵانی عەبۆ ئیتالی. لە دەروازەی کۆڵانەکە ڕاوەستی و چاو هەڵخەی لە کۆتایی کۆڵانەکە کەمێ بەولاوە نیوەی تاقێکی پردێك دەبینی، لێرەوە هیچت بۆ لێك جیا ناکرێتەوە ئەوەندە دەزانی ئەوی ئاپوورە و جەنجاڵە. بەدرێژایی کۆڵانەکە نە دەرگای حەوشەی ماڵەکانی ئەمبەر و ئەوبەری نە دیواری حەوشەکانیان نە لەیەك دەچن و نە لە یەك ئاستدان، ماڵەکان لە دروستکردنیاندا پەلە پەلی و ناقۆڵاییان پێوە دیارە، تەنها خانووی بەرچاویی کۆڵانەکە کەوتۆتە بەرامبەر نووسینی قەد دیوارەکەوە، دوو پەنجەرەی شووشەبەند کە بەپەردەی شین داپۆشراون لە ئاستی نووسینەکەدان... «ئێستاش دەکرێ خۆت لەم نووسینە هەڵمەقورتێنە و لە بیری بکە، دەتوانی هەر بەکۆڵانەکەشدا گوزەر نەکەی...» ئەمەم گەلێ جار لەبەر خۆوە گوتووە، گەلێ جاریش لە گەرمەی ئیشوکاری خۆمدا ئەو کۆڵان و نووسینەم دەکەوتە زەین. هەر بۆ خۆدزینەوە و لە بیربردنەوەی دەڵێم: «واز بێنە دەبا نهێنی و چیرۆکی ئەم نووسینەش وەك ئەوانی تر پەردەپۆش بکرێ، ئەمیشیان چون ئەو ڕووداو و شتە سەیر و سەمەرانەی ئەم شارە قورسایی قەڵایان بەسەردا بدرێ... با...». ئەوجا کە لەوە زیاتری بۆ پەردەپۆش نەکرا، نهێنی ئەمەش لە زێرابەکانەوە بەشاردا بڵاو دەبێتەوە...

ئەمڕۆ کە خۆم بەکۆڵانەکەدا کرد، ویستم بەبن دیوارەکەدا بڕۆم، تا لە نزیکترەوە نووسینەکە ببینم. گەیشتمە ئاستی نووسینەکە، هەنگاوەکانم خاوتر کردەوە، بەوردی دیققەتی نووسینەکەم دا...«عەبۆ ئیتالی» نووکی پیتی عەینەکە کەمێ کاڵ ببووەوە، کاڵ نەبووەوە بۆیەی سپی بوو... وتم ڕەنگە لە پێشدا نیازی بووبێ بە بۆیەی سپی بینووسێ، بەڵام لەبەر هەر هۆیەك بووبێ نەیکردووە و بۆیەی ڕەشی بەکارهێناوە... کێ وای کردووە؟! کێ دەڵێ عەبۆ نووسیویەتی؟... بەڵام من هەر بەئیشی ئەوی دەزانم و هەر بیریشم بۆ «عەبۆ» خۆی دەچی... بۆ نەء، ڕۆژانێکی دوورودرێژ خەونی بە سەفەرێکەوە بینیوە... بەخۆم زانی وەستاوم و ڕووم لە نووسینەکە کردووە، گورج هاتمەوە خۆم و

ئاورم دایەوە، کەس تەماشای نەدەکردم، تەنها منداڵێك بەپێوە وەستابوو میزی دەکرد... چاوم بۆ سەربانی خانووەکە هەڵخست، ئا لەو بانە شەوانی هاوین حەزەکانی بۆ ئەستێرەکان درکاندووە و پلانی سەفەری داڕشتووە تا خەو بردوویەتەوە. ڕۆژانەش زیندەخەونەکانی قەناعەتی پێ هێناوە وەك بەرزەکی بانان خۆی لە ئیتالیا بینیوەتەوە. «عەبۆ ئیتالی»یش هەر قابیلی خۆیەتی و لە خۆی دەنیشێ. زۆرتریش من وای بۆ دەچم، کاتێ دوا بڕیار دەدا بەیانی وادەی کۆچە و بۆ یەکجارەکی – کێ دەڵێ پلانی بۆ سەردانیشی دانەناوە؟ – سەری خۆی هەڵدەگرێ، شەوەکەی هاتووە و ئەمەی نووسیوە... «چ بێهوودەییەکە ئەوانەی لە دوای خۆیانەوە ئاسەوارێك بەجێ ناهێڵن...». ئەی لەمە ئاسەوار بەجێهێشتن باشتر دەبێ؟... لەم کاتەدا پەنجەرە شووشەبەندەکەی بەرامبەر، بیرمی بۆ لایەکی کە برد... کێ دەڵێ ئەمەی وەك یادەوەرییەك بە دیاری نەکردبێ بۆ کچی پشت پەردە شینەکە؟... «عەبۆ» لەبەر خۆیەوە وای گوتووە: «با هەر دەرچوونێکی بەر دەرگای یا هەر تەماشاکردنێکی لەودیو پەنجەرەوە منی بیر بکەوێتەوە و ئاهێکی پێ هەڵکێشم». دەیهێنمە بەرچاوی خەیاڵ، عەبۆ وا فرچەکەی بەدەستەوەیە، ڕاوەستاوە و نانووسێ... تەماشایەکی پەنجەرەکە دەکات، بینی گیراوە و چاوی تەڕ بووە، هیچ ناڵێ، هەناسەیەکی سارد هەڵدەکێشێ و ئاوڕ دەداتەوە لای دیوارەکە و دەستی دادەگرێ، ئەوەی سەر دیوارەکە بۆ شارێ بەجێ دێڵێ...

هەنگاوێ، دوو، سێ. لە پێش دووکانێکی چکۆلە ڕادەوەستم، جگەرە کڕین دەکەمە بەهانە، بەئەنقەست لەگەڵ دووکاندارەکە دەدوێم و چاوم دەبڕمە نووسینەکە، هەر بەئەنقەست نووسینەکە دەخوێنمەوە، بەدەنگێ ئەو گوێی لێ بێ: «عەبـ بـ ۆ ئـ یـ تالـ ی ی» ئیتر ئەو وەك فرسەتێکی بۆ هەڵکەوتبێ، یا چاوەڕێی شتێکی وا بێ:

«ئای عەبۆ ۆ ۆ». وای گوت.

«بۆ...؟» نەیهێشت بزانێ چی دەڵێم و پرسیارەکەم تەواو بکەم...

«چاکی کرد،... خوێندەوارێکی زیرەك، ساڵانێك چاوەڕێی کرد کارێکی دەست بکەوێت... چاکی کرد...».

نیازم بوو بپرسم: کێ ئەمەی نووسیوە؟ نەمپرسی. بەڵام من هەر بۆ ئەوە دەچم کاری خۆی بێ... دەبێ لەو کاتەی ئەمەی نووسیوە بێجگە لە کچی پشت پەردە شینەکە بیری لە چی کردبێتەوە؟ جۆری نووسین و دەسخەت هەندێ لایەنی کەسایەتی دەردەخەن، بۆیە

بەوردبوونەوە لە نووسینەکە هەندێ شتم لێ هەڵکڕاند: لەو کاتەدا ڕقێکی پیرۆز لە ناخیا هەڵایساوە، ویستوویەتی هەرچی پێچ و ئازاری کەڵەکەبووی ئەو چەند ساڵەی هەیە لەو نووسینەدا لەو دوو وشەیەدا کۆ بکاتەوە و بە ڕووی کۆڵانە شێدار و شارە بێ دەنگەکەیدا بدات. لە ڕقی تەزینی دەست و پێی بەتوانای و بێزاری بن دیوارانیدا، وتوویەتی وەکو ئەم نووسینە دەچمە نێو گلێنەی چاوی هەمووتانەوە بۆ ئەوەی ئیتر نەتانبینم... خۆ دەشێتیش، عیشقێك، حەزێکی سەوزی قەرسیل ئاسا لەو لەحزەیەدا ئاوێتەی یەك بوون، ئیتر ئەمەی کردۆتە نامەیەك و لێرە هەڵیواسیوە. کاتێك زانیویەتی دەنگی بەکەس ناگات، زانیویەتی ئەم شارە لێی ناپرسێت ئیتر هەر ئەوەندەی پێ کراوە و لە دەست هاتووە، هاوارێکە بەڵام نازانم هاواری نائومێدییە یا بەگژداچوون و هەڕەشە... من بۆ ئەوە ناچم وڕێنەیەکی هەرزەکارانە و سارد و کاڵفامانە بێ، کە هیچی پێ نەکراوە و ئۆقرەی لێ بڕاوە، ئەو کاتە بەدڵەڕاوکێ و ترسەوە کە لە نێوان پەشیمانبوونەوە و هەنگاوناندا موویەکیان لە نێواندا بووە و ئەوەی نووسیوە..

سیناریۆیەکی دیکەش لە ئارادایە: دەستی دایکی ماچ کردووە، ئەویش بەسنگەوەی نووسانـدووە و ئەمـلا و ئـەولای مـاچ کـردووە، کـە هـەستـی کـردووە گۆنـای تـەڕ بـووە، وتوویەتی: دایە مەگری... ئەمجا هاتۆتە کۆڵان، چاوی بڕیوەتە ئەو پەنجەرەیەی کە پەردەیەکی شینی پیادا هەڵواسراوە. گوێی بەکەس نەداوە، کەسێکی ئەم شارەی لە ڕقاندا بەمێروولەش نەزانیوە، ئینجا بە خەتێکی گێڕ و گەواج – کەمێ پەلەکردنیشی پێوە دیارە – نووسیویەتی «عەبۆ ئیتالی»... «بۆچی عەبۆ دەیزانی و لای مسۆگەر بوو دەگاتە ئیتالیا»؟!... زیاتر ڕووی پرسیارەکەم لە خۆم کرد هەنگاوێك لە دووکانەکە دوورکەوتمەوە، گوێم لێ بوو وتی: «چەند جارێ عەبۆ لای من دەیگوت: یا دەگەمە ئەوێ، یا سەری خۆم دادەنێم...». من دەزانم دابڕان و دوورکەوتنەوە لە زێدی خۆت، تا لەو کۆڵانەی یادەوەریت تیادا هەیە ئەستەمە، تۆ بڵێی لەو کاتە ناسکەی دابڕان و خواحافیزییە ئەو نووسینە تەسەللایەکی پێ بەخشیبێ، کەمێ باری سووك کردبێ؟ یان گەیشتۆتە تینی و ئیتر زانیویەتی هەموو ڕێگاکانی لێ بنبەست بووە و دنیای لێ هاتۆتە یەك، ئیتر زەینی لەمە زیاتر بۆ هیچ شتێکی دیکە نەچووە، کەسێکیشی لەم شارە جەنجاڵەدا شك نەبردووە بەهاودەردی خۆی بکا، ئیتر پەنای بۆ ئەو نووسینە بردووە... لەولاشەوە سالانێکە خەیاڵی بەربڵاوی بەهەشتێکی بۆی ڕازاندۆتەوە، ئیتر پەنای بۆ ئەو نووسینە بردووە... لەولاشەوە سالانێکە خەیاڵی بەربڵاوی بەهەشتێکی بۆی ڕازاندۆتەوە،

ئیتر نەفرەتی لە کۆڵان و شار کردووە و ئاوا بەهەموو ڕقێکەوە بەبۆیەی ڕەش، ڕەش و زوڵمات وەك ناوەوەی خۆی ڕشتۆتە سەر ئەم دیوارە و ئارام بۆتەوە...

من دەمێکە ئەو نووسینەی سەر ئەو دیوارە بۆر و پەڵە پەڵەیە سەرنجی ڕاکێشاوم، هەموو کاتێکیش بەخۆم گوتووە: مەی ورووژێنە، ڕێز لە نهێنی دار و بەردی ئەم شارە بگرە، ڕۆژێك دێ نهێنییەکان خۆیان ئاشکرا دەبن، ئەوەندەت زانی شار لەبەر بۆگەنیان ورووژا... دەبوایە من هەر لەبەر خاتری عەبۆ – کاکە عەبۆ – سەرقاپی ئەم قازانەم هەڵنەدایەتەوە... وابزانم کاتێ کە لە دووکانەکە بەکاوەخۆ بەڕێ کەوتم، شتێکی وای گوت: «تەنها لای من ئەو باسەی دەکرد. ئەگینا کەس پێی نەدەزانی... دەهات ئا لەوێ دادەنیشت – لەبەر خۆمەوە وتم ڕووی لە پەنجەرەکە دەکرد – ڕەنگی هەڵدەبزرکا، لالغاوەی قەتماغەی دەگرت، من وامدەزانی فێی لێ هاتووە و کەف دەچڕێنێ، بێ ئەوەی تەماشام بکات دەیگوت: کاکە ساڵح ئەگەر ناخم وەك ناو سکی ماسی ڕەش هەڵگیرسابێ، گەر ڕۆشناییيەك بەدی نەکەم، لە دوورەوە تروسکاییيەك نەبینم، ڕووناکی و چراخانی تەلارەکانی پشت ئەو پەرژینانە چ مانایەکیان هەیە، چ دادێك دەدەن... تۆ بڕوانە هەوا لەم بۆشاییيە بێ کۆتاییيەدا بۆ هەموو مرۆڤێکە، ئەو گوڵانە ڕەزیلی لە بۆنی خۆیان ناکەن بۆ کەس، هاژەی دەریا، چریسکانەوەی جۆگەلە و ڕووبار هەموو بۆ ئەوەیە ڕۆشنایی بخەنە دڵی مرۆکانەوە، بەردەوامی بە ژیان بدەن، پێم سەیرە ئەم تەلار و کۆشکانەی پشت پەرژین و تەلبەندەکان کە تۆ دەیانبینی سەرەڕای ئەو گوڵ و ڕووناکییەی هەیانە نەیانتوانیوە ئاسوودەییيەکمان پێ ببەخشن و ناخ و بەرچاوی خۆشیانی پێ ڕووناك بکەنەوە... ئەو ڕووناکییەی ئەوان لە ناویدان، ڕووناکی نییە، درمە، ئەو درمە وەکو مۆرانە کنە لە ڕۆحیان دەکات، ئەوانە خودان ڕۆحێکی مردوون، لەپڕێکیشدا وەك دیوارێکی تلیساوە هەرەس دێنن. عەبۆ ئاوا بیری دەکردەوە بۆیە سەری خۆی هەڵگرت. عەبۆ پێی دەگوتم: من لە ناز و نیعمەت و خۆشی هەڵنایەم، من هیچ خۆشییەك نابینم تا لە دەستی هەڵبێم...».

ئەم قسانەی دوایی دوکاندارەکە کە لە دەمی «عەبۆ»وە گێڕایەوە وای کرد بڕیار بدەم، لە فرسەتێکدا ماڵەکەیان بدۆزمەوە، چونکی ئەمانیش لە دوای عەبۆ لەو گەڕەکە نەمابوون.

کانوونی یەکەمی ٢٠٠٦ هەولێر

خەونی ناو تەلبەندەکە

هـەردووکـیـان بـەدیـقـقـەتـەوە تـەمـاشا دەکـەن، وەك چـاوەڕێی شتێکی ئـاوا بـن. لـە پـاڵ تەلبەندەکە دانیشتن و بەعەزرەتەوە چاویان لەودیو بڕی، هەر نەبێ ئەو دیمەنەی ئەودیو تەلبەندەکە بۆ چەند ساتێکیش بێ بۆنی هەناسە و ترس و دڵەڕاوکێی ئەو دوو ڕۆژەی ناو ژووره سیخناخەکەیان لە بیر دەردەکات... ئەوەتا دایکەکە منداڵەکەی بۆ میزکردن هێناوەتە ئێرە ئەوەتا دیمەنەکە میزکردنەکەی لە بیر بردۆتەوە... وا دەستە بچووکە لینجەکانی لەسەر کڵاوەی چۆکی داناوە و لەسەر چینچك دانیشتووە، دایکەش قامکەکانی لە تەلبەندەکە گیر کردووە و هەردووك بەجووتە ماقی دیمەنەکە بوون... چەند منداڵێکی بزێو و لاسار تۆپێکیان پێش خۆیان داوە لە مەیدانی ئەودیو تەلبەندەکەدا بەئارەزووی خۆیان تەراتێنی پێ دەکەن. کە دوور کەوتنەوە ئەمیش هەر لە جێگاکەی خۆیەوە بەخەیاڵ و چاو دوویان دەکەوت، قریوە و زریکە و پێکەنینی لەخۆڕای بێ پرس و ترسیان تەلبەندەکەی دەسمی و لە ناخ و مێشك و گوێچکەی ئەمدا دەنگی دەدایەوە چەناگەی لەبەر سەرسامبوونی بوو یا خۆشی داکەوتبوو و دەمی بە نیوە کراوەیی هەروا ماوەتەوە.

تارمایی بزەیەك، شتێك لە خۆشی دەچوو لەسەر گۆنای قەتماغە بەستووی و ڕوومەتیدا مێرووله دەکا. بزە دەیگرێ، هەندێ جار لەگەڵ ئەواندا لەگەڵ تریقانەوەیاندا ئەمیش بەدەنگی بەرز پێدەکەنی، لەگەڵ پێکەنینەکەیدا دوو چاڵ بەقەد نیسکێك لەسەر گۆنای دەردەکەوتن.

هەر کامێکیان لە تۆپەکەی بدایە ئەم لە جێگاکەی خۆیەوە جوولەیەکی بۆ دەکا، دایکەکەش تەنوورێکی هەڵیساوی کەمێ ئەملای منداڵە لاسارەکان گڕی لە ناخی بەرداوە... لەگەڵ هەر زمانە کێشانێکیدا خەونێك وەك ڕەنگی نارنجی و پەمەیی بڵێسەکە لە ناخیدا خەریکە سەر هەڵدەدا...

دوێنێ نە پێرێ بوو، سوارە بەدەم مەمك گوشینەوە بەئاگای هێنا، توند باوەشی لێدا، بەخۆیەوەی گوشی، پێی وت:

– ئەوە چییە هەموو بەیانیانێك فێر بووی ئەم بەزمە دادەمەزرێنی، بەرمدە... درەنگە...

– بۆ پەلەتە؟

– تەنوور دادەخەم... دەبێ نان بکەم... دەستت لابە، مەکە...

لەگەڵ بیرەوەرییەکانیدا تەزوویەکی خۆش، فێنك چون شەماڵی دەمەو بەیانیانی گەرمیان کاتێ لە سەربان بەدەم دەسبازی سوارەوە بەئاگا دەهات، ختۆکەی دەدا، ئاوا بۆ ساتێکی کورت خۆشییەکی لەو جۆرە دایگرت. تەنووری ئەودیو تەلبەندەکە چرە دووکەڵێکی ڕەش خنکاندی، ئافرەتی تەنیشت تەنوورەکە پەیتا پەیتا بنچك و چیلکەی تێ دەئاخنی، لەپڕ لە لایەکی دەمی تەنوورەکەوە تیلماسکێك ئاگری باریك سەری دەرهێنا و دووکەڵە چڕەکە ڕەنگێکی جوانی بەتیلماسکە ئاگرەکە دابوو، ئەمجا زمانەی کێشا و بەرە بەرە دووکەڵەکەی ڕەواندەوە. یەکێ لە منداڵەکان تۆپەکەی بۆ خۆی قۆرخ کرد، بەرەو تەنوورەکەی هێنا. منداڵەکەی ئەمدیو لە باری چینچکەوە بۆی کەوتە سەر چۆك و قامکەکانی لە تەلبەندەکەوە گیر کرد، بەدەستی خۆی نەبوو ترسا تۆپەکە بکەوێتە ناو تەنوورەکەوە... تازە باوکی لە شارەوە تۆپێکی بۆ هێنابوو، منداڵێکی لاسار جارێکیان ئاوا تۆپەکەی لە دەست دەرکرد.

ئەو ساتانەی بیر کەوتەوە:

– سیروان وا مەکە با پێکەوە یاری بکەین.

– هەر شەقێکی لێ دەدەم و دەتدەمەوە.

وازی نەهێنا تا شەقێکی لێدا و کەوتە ناو تەنوورەکەی دایکییەوە... منداڵەکان فریای کەوتن تۆپەکەیان لە تەنوورەکە دوور خستەوە، ئەوجا ئەمیش هەناسەیەکی خۆشی هەڵکێشا و پەنجەکانی لە تەلبەندەکە هەڵگرت.

دایە... دایە، دایە، دایکی لەبەر حەوشە پانوپۆڕەکەی خۆیان خەریکی تەنوور داخستن بوو لەم کاتەدا، هەر بە جەستە لە پاڵ تەلبەندەکە بوو، گوێی لەم نەبوو... دایە، دایە تۆپەکەم لە ناو چیلکە و ئاوماڵکەی تەنووربانەکەمانم شاردۆتەوە نایبەن؟... تەنوورەکە دامرکایەوە، لێرەوە دیارە دەیبینێ، لێواری تەنوورەکەی لێوە دیارە، سوور سوور دەیڕوانی، ئافرەتەکە وەستاوە، گوندك دەبڕێ، ئەم چاوی لە دەستی بڕیوە... خۆزی منیش ئاوا خەریکی نانکردن دەبووم و ئاوا تەنوورەکەی خۆمانم داگیرساندبا... دنیا لە بەرچاوی بووە تەندوور و خەریکە ئاگریان دەدا. وا بە هێز بە دەرخۆنەکەدا دەکێشێ دنیا گوێی لێیەتی... با شارا و هەڵم ڕوومەت و پەرچەمم هەڵکڕووزێنن... هەندێ جار سوارە

وشیاری دەكردەوە: هەڵاوی تەنوورەكە قژە جوانەكەت هەڵنەكڕووزێنیێ وریا بە... زۆر جار خۆی تەشتە هەویرەكەی بۆ دەهێنایە سەر تەنوورەكە... ئەوجا دەستێكی لە مەمكم دەدا، خۆی پێوە دەنووسانم... پێم دەگوت: مەكە... لە حەوشەن. منیش لەو ساتانەدا وەك تەنوورەكە گەرم گەرم دادەهاتم، سوور هەڵدەگەڕام... منداڵە لاسارەكان هەندێ جار تۆپەكەیان تا نزیك تەلبەندەكە دەهێنا، منداڵەكە حەزی دەكرد لەمدیوەوە دەستی بەر تۆپەكە بكەوتایە، جارێك لەو نزیكبوونەوەدا ویستی دەست بۆ تۆپەكە درێژ بكات، تەلبەندەكە ئەوەندە سخ بوو هەردوو قامكی لێ چووە دەرەوە... لە دڵی خۆیدا دەیگوت: حەز دەكەم شەقێكی وای لێدەن لە تەلبەندەكە بەمدیوا بێ. ئەوان ناتوانن و ڕێگەی هاتنە ژوورەوەیان نییە، بۆ خۆم دەیبەمە ژوورەوە... من لە پێش حەوشەی خۆماندا شەقی وام لێ دەدا لە دارتووەكەش بەرزتر دەبووەوە... دایە، دایە تۆپەكەی من كە شەقم لێ دەدا... لەوەتی هاتبوونە لای تەلبەندەكە بۆ یەكەم جار تەماشای دایكی كرد. دایكی چاوی لە تەنوورەكە بڕیبوو، دوو فرمێسك بەئاستەم بەرەو خوار دەكشان، ئەم دڵی گوشرا، بیری كەوتەوە، لە ناو زیلەكەش ئاوای بینی فرمێسك بەچاویا دەهاتە خوارێ، ئەمشەویش هەر فرمێسكی دەڕشت... ئافرەتەكەی ئەودیو تەپ تەپ دەستی بەنانكردن كرد... منیش ئەو بەیانییە ئاوا خەریكی نانكردن بووم، دەوریان داین... منداڵەكان ماندوو بوون، دەستیان لە یاریكردن هەڵگرت. ئافرەتەكە دادەچەمی قلە قلە نانە برژاوەكانی دەردەهێنا... لەم كاتەدا جاشێك دەنگی لێیان كرد، هەڵیانی ساند، بەرەو ژوورە سیخناخەكان بردنیان، كەمێك ڕۆیشتن، هەردووكیان ئاوڕیان دایەوە و تەماشایەكی ئەودیو تەلبەندەكەیان كرد. ئیتر تا برسێتی و گەرما و لم لە جووڵەی خستن، ئافرەتەكە شەوانە خەونی بە تەنوورەوە دەبینی، لە خەونەكانیدا تا چاو هەتەری دەكرد هەر تەنوور بوو هەڵایسابوو، لەجیاتی نان مرۆی تیایاندا دەبرژا و دەبوونە قەرەبرووت، كە تەنوورەكانی دادەگیرساند لە پێشدا ئەمیان سەرەو خوار فڕێ دەدایە ناو ئاگرە هەڵایساوەكەوە... منداڵەكەش هەموو شەوێ لەو دوورەوە دەگەڕایەوە دێكەی خۆیان دەچوو لە ناو چیلكە و ئاومالكی تەنووربانەكەیاندا بۆ تۆپێك دەگەڕا لەوێ شاردبوویەوە، نەیدەدۆزییەوە، جا بەدەم خەوەوە ڕادەپەڕی و دەگریا، دەگریا، دەگریا.

نیسانی ٢٠٠٦ هەولێر

ئاوێنە

ئێستا نە، ئەوجا. کە دەرگای ماڵەوەمانت دەکردەوە ڕێڕەوێکی باریك بەرەو موبەقەکە دەیبردی، بەر لەوەی بگەیتێ ڕێك بەتەنیشت دەرگاکەوە ئاوێنەیەکی بالآنمامان هەڵواسیبوو... ئێوارەی دوای ڕووداوەکە کە گەڕامەوە ماڵێ خۆم وا فریو دەدا گوایە کارێکی باشم کردووە و پەتی مردنیشم لە خۆ دوور خستۆتەوە لەمەدواش کەمێ ئاسوودە و سەر ڕەحەت دەبم. نەمدەزانی مردن لە هەندێ ژیان باشترە... وەکو هەزاران جاری لەمەوبەر بەکاوەخۆ و شانازییەکی دەستکردەوە بە ڕێڕەوەکەدا هەنگاوم دەنا، لە بارێکدا بووم خەریك بووم لێوم دەهێنایەوە یەك تا ئاوازی گۆرانییەکی گەرمیانییانە کە یادگاریم لەگەڵدا هەبوو بە فیکە لێ بدەم، لە ئاوێنەکە تێپەڕیم و تیلەی چاوێکم تێ بڕی... داچڵەکیم، لێوم هەر لەو بارە مایەوە، فیکەکەم بۆ نەهات... تەزوویەکی سارد، کسپەی گوێزانێك هەروەك لەناکاودا بەنێو لەپمدا بهێنرێ لە هەمان کاتیشدا قرچەی ئازارێك لە ناخمدا چەخماخەی دا، پام بۆ هەڵنەهێنرایەوە، ژووژوو ئاسا کرژ بوومەوە، ڕێك لە ئاست ئاوێنەکەدا لابەلا وەستام، نەموێرا یەکسەر ڕووبەڕووی ببمەوە و چاوی تێ بڕم... ئاوێنەکە دیمەنێکی دووبارەکراوی ناو ئاوی گۆلەکەی نیشان دەدا کە چەند سەعاتێ لەمەوبەر بینیم، چی بکەم، بەرگەی هەڕەشەی کوشتن و سەرەنگومکردنم نەگرت و وام کرد... خوشکەکەم دوو ڕۆژ بوو خۆی گەیاندبووە شار و داڵدەی بەمن دابوو بیشارمەوە... بردم دامە دەستیانەوە، ئەوجا نەمدەزانی، ئێستا بۆم دەردەکەوێ گوناحی گەورە و تاوان بکات با لە سزادان خۆی قورتار بکات، بەڵام گەردێکی ژەنگاوی لەسەر ڕۆحی دەنیشێ، بەرە بەرەش کەڵەکە دەکات وەك مۆرانە ڕۆحی دەخوا و دایدەفەتکێنێ، با خەڵکانێکیش وابزانن پەپوولەیە و پێی نازانن، بەڵام هەمیشە مۆتەکەیەك بەسەر مێشك و ناخییەوەیە... بەدەنگێ، بەڕەنگێ بەبۆنێ بیرەوەرییە شاراوەکانی وەخەبەر دێنەوە، وەك مارێکی سڕ بووی ناو ناخی دەجووڵێن و ژاراوی دەکەن... من ئەو کاتە دیمەن و عەکسی ناو گۆلە ئاوەکەم بەهەند وەرنەگرت، وتم خەیاڵێکە و تێدەپەڕێ... بەر لەوەی تەماشای ئاوێنەکە بکەم هەموو ئەو دیمەن و عەکسی ناو گۆلەکەم هێنایەوە بەرچاو... تۆزقاڵێك بەئاستەم دەجووڵێم تا وێنەکەم باشتر لێوە دیار بێ. چریسکانەوەی ئاوێنەکە هەمان چریسکانەوەی ئەو کاتەی گۆلە ئاوەکەیە... لەو کاتەدا تیلماسکێ خۆری سەر کەلەکەی

بـەرامـبـەر ڕژابـووە کـەنـاری ئـاوەکـەوە، ڕەشکـە و پـێشکـەی بـەچـاوم دەخست، بـەهـارە بارانەکەی ئەو ڕۆژە چەندین گۆلی بچووك بچووکی لەو دەوروبەرەدا بەجێ هێشتبوو... من مات مات دەمڕوانییە ئاوە ڕوونە هێمنەکەی بەردەمم، بیرم کەوتەوە کە «شۆخە»م بەجێهێشت هەستم کرد هەردوو دەستی بۆ درێژ کردم و باوەشی بۆ کردمەوە... لە ناو چریسکانەوەکەدا دوو دەستی لەرزۆکم دەبینی... ئەو کاتە من سەرم شۆڕ کرد وەك هیچم نەدیبێ و گەڕامەوە... دەستەکە هەندێ جار وردە شەپۆلی دەم شنەیەکی ئاستەم ئاوەکەی دەشەمزان و دەستەکانیش دیار نەدەمان... دەستی ناو ئاوەکە... دەستی ناو ئاوەکە؟... لەپڕ گۆلە ئاوەکەم لێ بووە ڕۆخانە... ڕۆخانە لرفەی دێ، شەپۆل دەدا، منیش منداڵێکی بـنـێسی سیسەڵـەم، نـازانم چـۆن بـوو، ئـێستـاش نـازانم چـی مـنـی گـەیـاندە نـاو شەپۆلـە هەڵچووە لێخنەکانی ڕۆخانە، یاری بە من و کۆتەرە داری گەورە گەورە دەکرد... «شۆخە» لە کوێوە هات نازانم وەك فریشتە فریام کەوت لە خنکاندنی مسۆگەر ڕزگاری کردم، بەجلەکانییەوە هاتە ناو ئاوەکەوە، پێشی لێ گرتم، وەك ئێستا چۆن دەستی بۆ درێژ کردم من خۆم لێی نەبان کرد، باوەشی بۆ کردمەوە، لە ئامێزی گرتم و لە ناو شەپۆلەکان دەریهێنام... ئەی من بۆ وام کرد؟!... لەوێش لەسەر گۆلەکە مووچڕکێکی کەم خایەنی ئاوای شەرمەزاریم پێ داهات... من هەر چاوم لە ئاوەکە بڕیوە... بێ ئەوەی ئاوەکە بشەمزێ دەستەکە کەوتە بن ئاوەکە و دیار نەما... من هەر تەماشای ئاوەکەم دەکرد، ئاسمان بەرە بەرە شینایییەکەی لەسەر ئاوەکە کاڵ دەبووەوە، تا ڕەنگی قوڕقوشمی نواند.

بەڵام ئەو دیمەنەم هێشتا لە بەرچاوە وەك دایکێ جگەرگۆشەکەی بەسنگەوە بگرێ بەخۆیەوەمی نووساند... لە ناو ئاوەکە ڕوومەتی خۆم دەبینم، هەندێ جار وردە شەپۆل ڕوومـەتم دەشێوێنـێ... چـاوێکـم خـوار دەبـێتـەوە یـەکـێ بـەرز، بەئـەسپـایـی و لـەپڕێکدا کەللەسەری گەماڵێك لەجیاتی سەرم لە ئاوەکە دەردەکەوێ، ڕێك جێگای کەللەی منی گـرتـەوە، بـۆ مـاوەیـەك چـاوم نـووقـانـد و بـەگـومـان و ترسەوە بـەکـاوەخـۆ ئـاوڕم دایـەوە، گەماڵێك کلکی قیت کردبۆوە و بەرەو دێڵەسەگێك دەڕۆیی... بۆ ماوەیەك هەر نەموێرا ڕوو لە ئاوێنە بکەم نەکو خۆم بەو تەرحە ببینمەوە، ئێستا زۆر لە خۆم دەکەم، وەك ڕۆبۆتێکی قورمیشکراو بەلارە لارە ڕووم لێ کرد... خودایە ئاوێنەکە هەمان ئەو عەکسەی تێدا دیارە کە لەسەر گۆلەکە بینیم!!، کەللەی گەماڵێکی گوێ شۆڕم بینی... ئیتر من لەو ئێوارەیەی بەردەم ئاوێنەکەوە ئەوە بووە چەند ساڵ؟. هەرکەسێ دیققەت بدا یەکێ ئاوڕێکم لێ بداتەوە، بەبێ ویستی خۆم دەستم بۆ ڕوومەتم دەبەم، تا دڵنیا بم کە بەسەك نەبووم و

هێشتا ڕوومەتی مرۆیەکی ئاساییم هەیە!... ئەی چۆن گوناحی گەورە ئازاری گەورەی لە دواوەیە... من لەو ئێوارەیەوە ناوێرم ئاوێنە لە ماڵەوە دانێم، هەمووم شکاند، هەر بەتەنها ئاوێنەکان نەبوون ئازاریان ئەدام، خەونەکانیشم هەراسانیان کردووم... لە کەنار ئاوێکی بێ بن و بێ پەی ڕامدەگرن، ئاوەکە لیخنە، شەپۆل دەدا، هەمان ئەو دەستانەی لە گۆلەکەدا دیمن پاڵێکم پێوە دەنێ بۆ ناو ئاوەکە، دەستەکە درێژ درێژ دەبێتەوە تا دەرم بهێنێ و دەرم ناکات، من لە ترسی شەپۆلەکان هاوار دەکەم و دەنگم دەرناچێ، سەرم بە لەشی سەگێکەوەیە، سەری گەماڵێکی گوێ شۆڕیش لە جێی سەرەکەی خۆم دانراوە، من دەوەڕم و سەگەکان وەك مرۆڤ پێدەکەنن. هەر ئاوێنە و خەونەکان نین نوقورچ لە ناخم دەگرن، هەر ڕۆژەی شتێك دەمهاڕێ، ئەمە ماوەیەکە هەواڵی ئەو پۆلە پاکیزانە بەکۆی خەڵووزم دەکات، کە دەنگۆی ئەوە هەیە «شۆخە»یان لەگەڵدا بووە و لەو کاتەوە بۆ یانەکانی شەوانی ولاتانیان بردوون، هەمیشە چەقەنە و سەما، دەنگی زیل و بەمێکی «ناخۆش» مێشکم کون دەکەن... وەك من دەستم بۆ درێژ نەکرد ئێستا دەیان دەستی ڕەش و پیس و خوێناوی پڕ لە شەهوەت – ئەگەر مابێ – لە ئامێزی دەگرن... زۆرن ئەوانەی وەکو من کە دەڕواننە ئاوێنەکان لەجیاتی خۆیان سەگ و مار و بەراز دەبینن، خەویان لێ حەرام بووە لەبەر دیتنی خەونی ناقۆلا... من پارچە ئاوێنەیەکم شاردۆتەوە، بۆ ئەوەی هەندێ جار لە پەنایەکدا تەماشای خۆم بکەم تا لەوە دڵنیا بم کە نەبوومەتە سەگ. ئەمشەو بەو پارچە ئاوێنەیە خۆم دەکوژم.

کانوونی دووەمی ٢٠٠٦ هەولێر

شایەتی بەردێك

ڕووداوی ئەو ئێوارە تەڵخ و تۆزاوییەی شار گەرچی ئەو هەموو ساڵەی بەسەردا تێپەڕیوە، ئێستاش هەر جارە و بەشێوەیەك و سیناریۆیەکی نوێوە هەندێ شەو خەونی پێوە دەبینم و لەگەڵ هەر خەونێکیشدا نهێنی ترم بۆ دەردەکەوێت، بەڵام برینیشم لەگەڵ هەر یادکردنەوەیەکدا دەکولێتەوە و ناهێڵن گۆشتەزین بێنێتەوە.

من و شێرۆ، هەمیشە بەبن قەڵادا دەگەڕاینەوە ماڵێ، بەیانیانیش بەهەمان ڕێگەدا دەچووینە ناو دڵی شارەوە... بۆ خۆشمان گەمەیەکمان پێك هێنابوو هەروا بێ مەبەست قایەیەکی گەورەی لاپاڵی قەڵامان کردبووە خاڵی بەیەکگەیشتن و جیابوونەوەمان، ئەو کاتانە بیرمان بۆ ئەوە نەدەچوو کێ لەوێدا چەقاندوویەتی یان لە کەیەوە ئەو تاوێرە ئاوا سەری بەسنگی قەڵاوە ناوە... ئێمە خەمی شارێکمان لە کۆڵ نابوو، لەگەڵ پیاسەی شەقام و کووچە و کۆڵانەکاندا، لەگەڵ بینینی دیمەنە دزێوەکانی شاردا تا دەهات قورستر دەبوو...

لە شەوی ڕووداوەکەوە تا ئێستا خەونێکی زۆرم بینیوە، نە بۆم دەژمێررێن نە دەتوانم هەموویان بگێڕمەوە. ئەوەندە هەیە هەر یەك خەونە، بەڵام بەشێوەی جیا جیا دەیبینم. هەموو جارێکیش ئاوا دەستی پێ دەکات: وەك فیلمێك بەهێواشی و لەسەرەخۆ نیشان بدرێ ئاوا ئاستەم و بەنمایشێکی پانتومیم ئاسای بێ دەنگ دەستی پێ دەکات... لە خەونەکەدا دوو تارمایی – هەر ڕێك وەك دوو تارماییەکەی ڕووداوەکە – لە قەڵاکەوە دێنە خوارێ... شێرۆ دەگرن... دەیبەنە پاڵ قایە گەورەکە – هەموو جارێکیش خەونەکان ئاوا دەست پێ دەکەن.

ئەو ئێوارەیە، ئێوارەی ڕووداوەکە، من نازانم بۆ لە شێرۆ کەمێك دابڕام و دواکەوتم؟... ئەو لە پێشمەوە بوو، هێشتا نەگەیشتبووە ئاست قایە گەورەکە، من لە دوورەوە تارماییەکانم بینی، دەورەی «شێرۆ»یان دا، بینیم، یەکێکیان دەستی لە قژی گیر کرد و بۆ لای قایە گەورەکەی سەر خست، من بە پێدزە خۆم دەرباز کرد – لە خەونەکانیشدا هەموو جارێ ئاوا خۆم دەرباز دەکەم و شەرمەزارم، کە بەئاگاش دێمەوە دەبینم لەشم شەڵاڵی ئارەقەی ترس و شەرمەزارییە – کەچی لە خەونەکەی ئەم شەومدا ئاوا نیم... «لەم خەونەمدا وەك خەونەکانی پێشووترم هەمان سەرەتا دووبارە دەبێتەوە.

ئـەمـجـارەیـان نـاڕۆم، دەستێکم لـە لێژایـی قـەڵاکە گیر کردووە، سەرم بـەرز دەکـەمـەوە، بـەدەنـگـێکـی بـەرزی وا خـۆم لـە دەنـگدانـەوەی هـاوارەکـەم سەرم سوڕ دەمـێنـێ دەڵێم: نـامـەردینـە چـیـتـان لـە شێرۆی هـاوڕێم دەوێت؟...». لـە خـەونـەکـەدا هـەمـوو شتێك وەك ئـێوارەی ڕوودواوەکـە کـپ و خـامـۆشە، شار فـزەی لـێ بـڕاوە... لـە خـەونـەکـەمدا دەڕۆم، بەقەڵاکەدا سەردەکەوم، دەبینم قـایە گەورەکە لە جێگاکەی خۆی ترازاوە... تـارمـاییـیەکـان دیـار نین... چـاڵێکی ڕەش هـەر لـە شێوەی دەمـە بیرێك لـە قـەڵاکـە کراوەتـەوە. گوێم لـە دەنگێك دەبێ دەڵـێ: پێت سەیرە؟، لـە نـاو خـەونـەکـەدا دادەچـەڵـەکێم، وا دەزانم تـارمـاییـیەکـانن، تـاس دەمبـاتـەوە، جـارێکی کـە گوێم لـە دەنگـەکـە دەبێت! دەنگێك میهر و بـەزەیـی لـێ دەتکا، دەنگـەکـە لـە قـایەکەوە دەهـات.

لـە خـەونـەکـەدا بیرم بـۆ ئـەوە دەچـێ: بـەرد چـۆن دەدوێ!، بـەگومـانـەوە دەپرسم: چـتـان لـێ کرد؟ بۆ کوێیان برد؟... ئـەمجارە بـەدەنگێکی گڕ وەك لـە نـاو مێژووەوە بێت دڵنیا و بـێ سڵکردنـەوە: نـابینی... من دەرگای یـەکـێ لـەو دوو تونێلـە نهێنییـانـەی قـەڵام، لـەوەتـی ئـەم قـەڵایە دروست کراوە هـەر لـەشکرێك، ئۆردوویەکی بێگانە ئێرەی داگیر کردبێت گەورە و بچووکی ئـەم شارەیان ئـا لێرەدا ڕیز کردووە و خوێنیانیان ڕژاندۆتە ناو ئـەم تونێلـەوە، ئێستا ئـەو خوێنانـە بووەتە دیوارێکی وشکەوەبووی لـە خوێن، ڕاستتر پـارچـەیەکە لـە قـەڵا، ئـەوسا ئـاوا و ئێستـاش وا یـەکـە یـەکـە بـەهـەمـان دەردتـان دەبـەن... وابزانم تونێلـەکـان خوێنی تر ناگرن و لێوا و لێون...».

بـەدەم هـەنـاسـەبڕکێوە بـەئـاگـا هـاتم... هـەمدیس ئـارەقـەی ترس و شـەرمـەزاریم دەرداوە... لـەسـەر کوختـەکـەمـانـەوە هـەمدیس دەڕوانـمـە قـەڵا، ئـاگرە هـەمیشە هـەڵایساوەکـەی دەرەوەی شار قـەڵای سوور هـەڵگـەڕاندووە، لـەگـەڵ زمـانکێشـانیدا وادەزانی خوێن مـەوج دەدا و بـەقـەڵا دێتە خوارێ...

من و شێرۆ، لـەو قـایە گـەورەیـەی لاپـاڵـی قـەڵا وا تێنـەگـەیشتبووین، تـەنـها بـۆ خـۆمـان کردبوومـانـە خـاڵـی بـەیـەکگـەیشتن و جیابوونـەوەمـان. تۆ لـە کـام لای شارەوە بێی، بـەکـام پرددا تێپـەڕی، گرگڕ خۆت لای قـایە گـەورەکـە دەبینیتـەوە. کـێ دەیزانی شایـەتێکی زیندووی ڕووداوەکـانـە؟!.

قـایـەیـەکـی گـەورەی سپـی، شێرۆ هـەمـوو جـارێ دەیگوت: ڕەنگبـێ یـەکـێ لـە عـاشقـە مـەفتوونـەکـانی ئـەم شارە، یـان داگیرکـەرێکی گـەمژە وای زانیبـێ ئیتر ئـەم قـەڵایـە هـی خۆیـەتی، هـاتووە ئـەم مووررووە جوانـەی بـەملی قـەڵادا کردووە. قـایەکە ڕۆژگـار و سـاڵ و

عەیام، گەرما و سەرمای وڵات درز و شەقاری قووڵ قووڵی تیا نەخش کردووە، لۆچ و گرێی گرنج گرنجی تێدا جێهێشتووە، کە غەم و ترس و بینینی کارەسات و خوێن ڕشتنی ئەم هەموو ساڵانەی شار نیشان دەدەن... کە لێی ورد دەبیتەوە باش سەرنجی دەدەیێ و لێی ڕادەمێنی سەرت دەسووڕمێ، چ ببینی باشە؟! بەئاشکرا و ڕوون سەری بنیادەمێکت دێتە بەرچاو. درز و هێڵە باریك و دەزووڵەییەکانیش دوو چاوی زەقیان پێکهێناوە، لە زەقی چاوێکی پڕ لە سەرسووڕمان و تووڕە دەچێ، لووتێکی چەماوەی هەڵۆ ئاسا کە نیشانەی خۆڕاگری و موکوڕبوون نیشان دەدات، بەئاشکراش دوو لێوی پڕی نوقاویش دەبینی. جارێ بەتۆ وا دێ بزەی هاتبێ، جارێکیش تووڕەبوون و ئومێد دەبەخشێ، مەزەنەشت بۆ ئەوە دەچێ کە ڕەنگە بیەوێ شتێ بڵێ، کەچی ئەوەندە ساڵە ئۆقرەی گرتووە و هێشتا نەیدرکاندووە!!.

ئەو ئێوارە تەڵخ و تۆزاوییەی شارم چاك لە بیرە، زیاد لە ئێوارەکانی تر مۆن و خامۆش بوو شار... بەدەم ڕێوە لە تاربوون و کوشتنی پەپوولەکانی شار دەدواین، باسی چاندنی ترس و کوژانەوەی فانۆسی ماڵە قوڕەکان و خاپوور کردنیانمان دەکرد لە لایەن تارماییەکانەوە... دەمانگوت: ئێمە بەپای خۆمان هاتووینەتە بەردەم قەسابێك چەقۆمان لێ دەسوێ، نازانم لەو کاتەدا، ئەو ئێوارەیە بۆ دواکەوتم... شێرۆ لە پێشەوە دەڕۆیشت، لە دوورەوە دوو تارماییم بینی... ئەم تارماییانە هەرکە ئێوارە دادێ دەبنە گەنە و بەدەروازەی کۆڵانە تاریکەکانی شارەوە دەنووسێن، بۆ ئەوەی کەس کەس نەبینێ... لەوەتی پێ و قەدەمی شەڕیان ناوەتە شار، مانگەشەوە زیوینەکانیان لێ تەڵخ کردووین، لەو کاتەوە ئیتر لە ژێر شاتووە پیرەکەی نزیکی ماڵەکەی «ئەسیری»، کۆڕی ئەڵڵاوەیسی نەبەستراوە، لە تەکیەکاندا قسە مزرەکانی شێخ ڕەزا یاد نەکراوەتەوە... دوژمنی باوکوشتەی ڕووناکین ئەم تارماییانە، تا دەوروبەری خۆمان نەبینین... شەوبۆ و بنجە ڕەیحانەکانی لاپاڵی قەڵایان هەموو وشك کردەوە. تا کەس بۆنی شار هەڵنەمژێ... هەرچی وشەی گەنیو و نامۆی ژێر عەگاڵە سپێونەکانیان هەیە وا دەیانترنجێننە نێو فەرهەنگەکانەوە، تا بەباڵی وشە خەون نەبینین، ئەم تارماییانە دەیانەوێ ئەم شارە شارێك بێ لە تارمایی و کەسی دیکەی تێدا نەمێنێ... تا قایە گەورەکەش لە یەکێ لەو خەونانەمدا لە دەمی تارماییەکانەوە جارێکیان گێڕایەوە: تا ئەو ئاوەش کە لە چیاکانەوە دێ حەز ناکەین بەناو شاردا گوزەر بکات، بۆیە ڕێڕەومان گۆڕی... شەوی خوێنی یەك دووانێکیان نەڕژێنینە ناو ئەم تۆنێلانەوە خەومان لێ

ناكەوێت...

کە تارماییيەکانم بینی دڵم داخورپا. چاوم لێ بوو شێرۆ گەیشتە ئاستی قایە گەورەکە، تارماییيەکان ڕێگایان لێ گرت، بینیم یەکێکیان قۆڵی بادا، تارماییيەکەی تر دەستی لە قژی گیر کرد و بۆ لای قایەکەی برد، من بە پێدزە دوور کەوتمەوە، ڕووداوەکە زۆری نەخایاند، هەرچەند چرکەیەك و هەموو شتێ کۆتایی هات، زۆر دوور نەکەوتمەوە، جووڵانەوەیانم دەدی، گوێم لە ترپەیەك، لە پلیشانەوە و تێکشکانی ئێسك بوو... ئەمجا نووزەیەك و لرخەیەکی درێژ... «جا هەر ئەو شەوە بۆ یەکەم جار ڕووداوەکەم لە خەودا بینی... قایەکەم بینی سەر و ملی خەڵتانی خوێن بوو... چاوە زەقەکانی پەڵە خوێن سوور هەڵیگەڕانبوون. دوو چۆڕاوگەی خوێنیش تا ئەملا و ئەولای لێوە پڕەکانی کشابوون، تاوێرەکە هەر ئەوەندەی وت: کە سەریان پلیشاندەوە هیچی بۆ نەوترا، بەڵام ماچێکی گەرمی منی کرد... بێ دەنگییەکی سامناك ئەو ناوەی گرتبووەوە، جەستەم دەلەرزی، بەترس و لەرزێکی زۆرەوە سەرم هەڵبڕی، تەماشای ئەو ئاستەم کرد قایەکەی لێیە... تارماییيەکان دیار نەبوون...

دیمەنی لاپاڵی قەڵاکەم قەت وا نەبینیبوو، ئاگرە هەڵایساوەکەی دەرەوەی شار قەڵای سوور هەڵگەڕاندبوو، وەك لە خوێن هەڵکێشرابێ قەڵا وابوو، کە جار ناجارێکیش ئاگرەکە زمانەی دەکێشا خوێنی قەد قەڵاکەش دەکەوتە ڕێ و مەوجی دەدا، واتدەزانی تاڤگەی خوێنە و بەقەڵادا دێتە خوارێ... من هەڵاتم – هەموو جارێك لە خەونەکانمدا هەست بەشەرمەزاری ئەو هەڵاتنەی خۆم دەکەم –، هەڵاتم... بۆ کوێ؟. بۆ کوێ هەڵبێم؟... لە ئێوارەیەوە، لەگەڵ هەر هەنگاوێکمدا دەنگی تێکشکان و پلیشانەوەی سەر و خرمەی شکانی ئێسك دەژنەوم و دیمەنی سوور هەڵگەڕاوی قەڵا و شەلاڵی خوێن دەبینم.

حوزەیرانی ٢٠٠٥ هەولێر

باڵندە

زۆربەی ڕۆژانی منداڵیم تەماوی و نادیارن... بەڵام ڕووداوی دەمەو عەسرانێکیم باش لە یادە و هەرگیز لە یادم دەرناچێ... تاقانەی خواپێداوێکی دەسڕۆ بووم ئەوەم هەمیشە لە یادە هەموو کاتێ بەتووڕەیی دەمدیت، جێگای دوورم بەر دەرگای حەوشە یا پێچی کۆڵانەکەی ئەولامانەوە بوو، لە هەموو دەرچوونێکیشمدا گیرفانەکانم پڕ لە مێوژ دەکران، مێوژیش لەم گەرمیانە هەروا بەئاسانی دەست نەدەکەوت و خواردنی هەموو کەسێ نەبوو. منداڵانم لێ دەئالا، هەندێ جار باوکم ئاسا منیش تووڕە دەبووم، خۆ گوربزکردن و مشتەکوڵەی هەندێکیان ساردیان دەکردمەوە، قالەی هەمین هەمیشە فاقێکی بەبەرۆکەوە بوو ڕیشۆڵەی پێ دەگرت و بەمنداڵانی دەفرۆشت، گەلێ جار لە بری ڕیشۆڵەیەك گیرفانەکانم بۆ بەتاڵ دەکرد ئەویش کە مێوژی دەدی هەموو شتێکی بیر دەچووەوە، لە بری مێوژ ڕیشۆڵەم بەسنگەوە دەنووساند، دەستم بەپەڕە نەرمەکانیا دەهێنا، بەچاویی مێروو تەرحیا دەمڕوانی، گەلێ جاریش منداڵێکی لاسار پڕی دەبەست و لە دەستمی دەرفاند، یا لەناکاوێکدا فڕڕڕ لە شەقەی باڵیان دەدا، لەماڵەوە پێیان زانیم کەوتمە بەر سەرزەنشتی دایکم و گوێشم کەوتە دەستی باوکمەوە... پەنجەکانی گڕ بوون بەگوێما دەچزان، لەو ڕۆژەوە ئیتر تەریك بوومەوە، بەڵام قالە کۆڵی نەدا، ئەو عەسرە منداڵێکی چڵمنیشی لەگەڵدا بوو، هەر لە دوورەوە ڕیشۆڵەکانی پیشان دام، وەك جامبازێکی شارەزا هەردووك قاچیانی دەگرت تا چاکتر بکەونە باڵەفرێ، لەگەڵ باڵەفرێی ڕیشۆڵەکاندا دڵی منیش دەکەوتە تەپە تەپ. من خۆم لێ گێل کردن، بەدەستی خۆم بوایە و ترسم نەبوایە مێوژی هەموو کوێستانم بەڕیشۆڵەیەك دەدا... لەولامەوە دانیشتن بەشەرمێکەوە نوقڵەکانی گیرفانم دادەکرمان، چڵمنەکە خۆی پێ ڕانەگیرا هات و لە بەردەمما چیچکەی کرد، ڕیشۆڵەیەکی خستە نێو هەردوو لەپییەوە، من هەر ورتەم نەکرد، ئەوان چاویان لە گیرفانمەوە بۆ دەمم دەگوێزنەوە، منیش چاوم لە باڵندەکانی دەستیانە، تومەز لەگەڵ کرماندنی هەر نوقڵێکدا ئەو زیاتر ڕیشۆڵەکەی دەگوشێ و دەستی لێ توند دەکات، گیرفانەکانم بەتاڵ بوون. چڵمنەکە بەنائومێدییەوە هەستا چڵمەکەی تا لالێوی شۆڕبووەوە، کە هەستا مەلەکە لە ژێر تەوژمی دەستیدا ببووە بەردێکی بێ گیان، سەیرێکی مەلەکەی کرد و تەماشایەکی منیشی کرد. لەو کاتەدا چاوی «قالە»م وەك چاوی باوکم هاتە پێش چاو، بەئەسپایی هاتە پێشەوە، تا دەمی بگرێ تفێکی کردە ڕوومەتم، لەو ڕۆژەوە ڕقم لە باوکمە و باڵندەم خۆش دەوێ.

قەفەس

سەری لەو کەسانە سوڕدەما کە بۆ هەوای نەفس و حەز و ئارەزوویەکی نابەجێی دەروونی خۆیان باڵندەیان لە قەفەس بەند دەکرد و بەشانازیشەوە لە هەیوان و باخچەی حەوشەکانیاندا هەڵیان دەواسین. گەلێ لە خاوەن قەفەسەکانی ئاگادار دەکردەوە، دەپاڕایەوە ئەمە کارێکی ناڕەوایە گوێیان پێ نەدەدا... ناچار پلانێکی دانا، مشارێکی پەیدا کرد، لە هەر کوێیەك قەفەسێکی بدیبایە باڵندەی تیادا بەند کراوە فرسەتی دەهێنا تەلی قەفەسەکانی دەبڕییەوە... خاوەن قەفەسەکان کەوتنە گازاندە، پاداشتیان دانا بۆ ئەوەی نوونەیەکیان بۆ ئاشکرا بکات... شەوێکیان گرتیان، لە بری باڵندەکان بەرەڵڵای کردبوون لە قەفەسیان نا، باڵندەکان کە زانییان لە تۆڵەی ئەواندا بەند کراوە بۆ ئەوەی دڵی تەنگ نەبێ، هەموو ئێوارانێك دنیایان لە جریوە پڕ دەکرد، بەیانیانیش بەجووکە و زریوە زریو بەئاگایان دەهێنا... باڵندەکان ئێستاش دەستیان لەو خووەی خۆیان هەڵنەگرتووە.

تاکسی

هەموو جارێك کە دەهاتە سەردانیمان لە پێش هەموو باس و خواسێکدا، پرسیاری دەمەو ئێوارانی گوندەکەیانم لێ دەکرد، ئەو پێی سەیر دەهات، ئیتر یەکسەر کە دەهاتە ماڵمان دەیزانی چیم دەوێ! ورد و باریك بۆی دەگێڕامەوە... من پرسیاری ژاوە ژاو و دەنگە دەنگی بەگیان و گوێ ئاشنای ئێوارە وەختانی دێکەم لێ دەپرسی، دەمویست باسی ئەو بگرە و بەردەیەم گوێ لێ بێ کە لە دەمەو ئێوارەکان پەیدا دەبوون: ئەڵڵاوەیسی ئەو ئەودیو کەل و سەوزە سەوزەی سەر سەراو، گریانی بەکوڵی پێڕەوکەی دوای دایکی سەرقاڵی مەڕ دۆشین و کوانوو، زەڕینی کەر و هاوار و بۆڵە بۆڵی نادیار و دوور، فیکە و هاوار، پێکەنینی کورتی شەرمنانەی لاکۆڵانان، کۆکە کۆکی دەسکرد، مزە مزی هەرزەکار و لاوان، قرە و گوڕەی تراکتۆرێکی دوور، سەگوەڕ و حیلەی ئەسپ، تا دەگاتە درقە درقی جووجەڵە و مریشکی ناو کۆڵانان... هەموو ئەمانە بەگیانم خۆشن، بەڵام دوێنێ بینیم، تاکسییەکی کڕیبوو، بەر لەوەی هیچ بڵێم ئەو وتی: هەموو ئەوانەی تۆ ڤڕەیەکی ئەمە ناهێنێ تۆ بەوە دڵت دەکرێتەوە منیش بەمەیان.

١٩٨٨

ئاوارەبوون

نە شەقامی ڕازاوەی ئەم شارە و ژاوە ژاوی هاتوچۆکەرانی، نە کۆگای ئاوێنەبەندیی ناتوانن دیمەنی کوختە خواروخێچەکانی گوندەکەت لە کامیرای خەیاڵ لێڵ بکەن، ڕۆژی ملیۆنێ جار خەیاڵ پەلکێشت دەکات تووڵە ڕێگاکانی دەوروپشتی ئاوایی پەی دەکەیت، هێز و توانات لە مەچەکتا کۆ دەکەیتەوە بەخەیاڵ بەتاسەوە جووت دەکەی پیرە قورەمە لە زەویی تەربیزکراوی ڕەش هەڵگەڕاودا نوقم دەبێ، زەوییەکەش وەك ئەوەی پێ خۆش بێ، چون لێویك بزەی بێ دەم دەکاتەوە... ئەو کاتە لەوێ لەو ساتانەدا دەتچریکاند و دەتچریکاند... خەیاڵ هەر پەلکێشی کردووی، بەدەم جووتکردنەوە دەگەڕێیتەوە، بەڵام بۆ ژوورە شێدارەکەی تەنیشت مەرقەدی شێخ، چی تۆی گەیاندە ئەم بەغا جەنجاڵە!! کە دەزانی بەخەیاڵ لە گوندەکە بووی هەناسەیەکی سارد هەڵدەکێشی... «من لە کوێ بەغا لە کوێ» لەبەر خۆتەوە وا دەڵێی، هەرچەند ئەکەی خەیاڵت بۆ جڵەو ناکرێت... هەمدیس هۆهۆی جووتیاران لە هیچ لایەك نابیسترێت کەچی تۆ جووت بەرنادەی... لەپڕ ئێوارەباشی بۆیەچییەکەی هاوژوورەکەت جووتت پێ بەردەدا... وەك ئەوەی بەڕاستی جووتت کردبێ، بەدەم هەناسەبڕکێوە بۆی دەسەنیتەوە...

– ئەمڕۆ بارانەکە نەیهێشت شتێکمان دەست بکەوێ... «تۆ ڕۆژی خۆشیت ئەو ڕۆژە بوو باران ببارایە»، لە دڵی خۆتەوە دەڵێی: «لەگەڵ هەر دڵۆپەیەکدا کە بەر مەزراکانمان دەکەوت هەزار ئاوات لە دڵمانا دەکەوتە نەشونما»...

بۆیەچییەکە دەڵێ: «دوێنێ باران نەبوو دەسکەوتم باش بوو...»... دوێنێ... دوێنێ... دوێنێ لە پانتاییەکی چەمەنتۆڕێژدا لە تەنیشت دیوارێکی ڕەنگامەدا، کە تۆ تەماشای خەت و ڕەنگەکانی دیکەی دیوارەکەت نەئەکرد تەنها وێنەی کۆترێك سەرنجتی ڕادەکێشا، لەگەڵ ژمارەیەکی زۆری کرێکاری دیکەدا ڕاوەستابووی چاوەڕێ بووی یەکێ کارێکت پێ بسپێرێ... ئەی چۆن ئەمە ڕۆژگارە... بیرتە کاتێ کۆمەڵێ لە جێبێك دابەزین، پاش ئەوەی چەند جارێ چاویان بە زەرەبینەکانیانەوە نا کابرایەکی سەر ڕووتەڵە چەند قوتکەیەکی لە ناو وەردە دوو گاسنەکەتدا قووت کردەوە... «ئێرە ئیتر قەدەغە دەکرێ و نەیکێڵن» وایان گوت و تۆ تێنەگەیشتی بۆ وا ئەڵێن...

ئەوان ئاماژەیان بۆ بیرە نەوتەکان کرد... دوای مشتومڕێکی گەرم بەپارچە کاغەزێکی

لوولکراوی مۆردار دەمکوتیان کردی... پاش چەند ڕۆژێکی تر ماشینی دەنووك درێژ پەیدابوون، دەمی ئاسنینیان لە زەوی گیر کرد، پڕ بەدەمی ئاسنینی خۆیان لێیان هەڵئەکەند، هەستت کرد قەپاڵ لە لەشی تۆ دەگرن... تۆ و دانیشتوانی گوند بە سەرسوڕمانەوە بێ دەنگ دەتانڕوانییە ماشینەکان... تۆ و چەند کەسێکی تر ڕازی نەبوون بەپارە لە کارەکانیاندا بەشدار بن دوای چەند ڕۆژێك ڕێگایەکیان بەپاین دێکەتاندا کردەوە، ئەو کاتە نەتانزانی ئەو ڕێگایە شوومە و سەری گوندەکەتان دەخوات... کەچی دوێنێ چەند جارێ ویستت خۆت یەخەی کابرای خاوەن کارەکە بگری و پێی بڵێی... «تا ئێوارە بێ وەستان کارت بۆ دەکەم ماندوو بوون نازانم...» لەگەڵ چەند کرێکارێکدا خزانە ناو پیکابێکەوە... لە تەنیشت کومەڵە زیخ و کەرەستەی کاردا هەڵیرژانن... چەند ماشینێکی هەمەجۆر کپ و بێ دەنگ، ساردوسڕ لەو ناوەدا بوون. تا چاو بڕ کات لەوبەر شەقامەکەوە خانووی چەند نهۆمی ڕەنگاڵە لە ژێر تیشکی خۆری ئەو بەیانییەدا دەبریسکانەوە. ئەو کابرایەی پێی وتی وەرە، بەدەست و دەم کرێکارەکانی دابەش کرد کە هاتە لای تۆ بەپەلە وتی:

– ئەم ڕیزە خانووە دەڕووخێنن...

کە گوێت لەوە بوو، موچڕکێك لەشتی داگرت، کارەساتەکەی لای خۆتانت بیرکەوتەوە... نەتئەزانی چ بکەی. هەمان ئەم وتەیە ئەوە ساڵانێکە لە کەللەتا دەنگ ئەداتەوە...«ئەم ڕیزە ڕیزە ڕ یــ...... ز، بــ ڕوو خێنــن»... دانیشتوانی گوندەکەتان بەیەکاچوو، ئەوەی زۆر پێویست نەبوایە نەیانهێشت لەگەڵ خۆتانیا بیبەن... هەرچەند خێزانێك و لە کووچەی شارێکدا گیرسانەوە... پیرەمێردێك تەنها بەرماڵێکی بەشانا دابوو کە گەیشتە ئاست ماشینەکان وەستا، تەماشایەکی ئاسمانی کرد و هیچی نەگوت... منداڵێك بەپێدزە لە ماشینەکان نزیك بووەوە و بەردێکی بەماشینێکدا کێشا!!... وا ئێستا دەستت خاکەنازەکە ناگرێ، بەئەسپایی خاکەنازەکەت دانا و بۆی دەرچووی... هەموو شەوێ لەگەڵ هاوڕێی ژوورەکەتدا گەلێ دەدوان، باسی جەنجاڵی ئەم شارەتان دەکرد ئەو ئەو شارانەی بۆت دەژمارد بۆیەچێتی تێدا کردووە... کەچی ئەمشەو بێ دەنگییەکی قووڵ ئەوەندەی تر ژوورەکەتانی تەنگتر کردووە...

هاوڕێکەت دەڵێ:

– منیش کرێکاریم دەکرد، وازم هێنا و ئەم سندووقەم کڕی... ئەمە باشترە...

– ....

– کەی دەڕۆیتەوە؟
– بۆ کوێ؟
– بۆ دێکەی خۆتان!
– سندووقێکی وا چەندی تێ ئەچێ؟

حوزەیرانی ١٩٧٣

سەرنج و پرسیار

دەیزانی سەرنجم کردۆتە پەیك و بەدوایدا دەگەڕێ... دەیزانی پرسیارێکی بەلەسە و حەزێکی شێتانەم بەدەوریا دەسووڕێنەوە. نە سەرنجەکانمی بە سەلامەتی دەگەڕانەوە، نە پرسیارە بەلەس و پڕ لە مەراقیشم سۆراخێکی ئۆخەی ئامێزیان بۆ دەگەڕانمەوە... ئاخرییەکەی خۆی... – من وا هاتە بەر زەینم – پەلوپۆ شکاو لە پرسیار و سەرنجەکانم ماندووتر خۆی دایە بەر سێبەری سەرنجێکمدا، بۆ ماوەیەك بای باڵی دا و ئۆقرەی تیا گرت... هەموو ئەو سەرنجانەم بەدوایدا وێڵ بوون و نەیان دەدی هاتنەوە لام و پێیان وتم: ئێمە نەبوایەین ئاوا بۆت نەدەهاتە بەر قەرەوڵ... بەڵام خۆم، هەموو ئەو سەرنجانەم بەپەیکم کردبوون پرسیارە بەلەسەکانم واقیان وڕما: چونکی ئەو خۆی سەرنج و کۆمەڵێ پرسیاری پڕ نهێنی بوو...

ئەیلوولی ٢٠٠٢ دهۆك

گەڕانەوە

«دەزانی دەگەڕێتەوە؟!».

هەواڵێکی ئاوا لەناکاودا بڵاو بووەوە و شاری گرتەوە. بۆ هەر کوێیەك بڕوایەیت گوێت لەم مقۆ مقۆ و وزە وزە دەبوو، من چەند جارێ ئەو دوو وشەیەم لەسەر دیواری کۆڵانەکانیشدا دەبینی، بەڵام بیرم بۆ هیچ نەدەچوو، ئاگام لەوە نەبوو وزە وزێکی وا لە ئارادایە... ڕەنگە دەمێك بێ ئەم هەواڵ و باس و خواسە لە ناو شاردا بڵاو بووبێتەوە، بەڵام لەبەرئەوەی گوێی خۆم لە ئاست هەواڵەکان کەڕ دەکەم و خۆمیان پێوە خەریك ناکەم، بۆیەکە تا ئێستا نەمزانیوە... ئەم شارە بووەتە کارگەی هەواڵی دەست هەڵبەست... لەبەر خۆمەوە ئاوا دەڵێم، تا لە بیری خۆی بەرمەوە و بڕوای پێ نەهێنم... کێ ناڵێ ئەم دەنگۆیەش هەریەکێ لەو باس و خواسە بێ وچ و دروستکراوانە نییە کە ڕۆژانە خەڵکە دەستەوسانەکە لە هیچەوە دروستیان دەکەن و شاخ و باڵیشی بۆ دەڕوێنن تا تەسەللای خۆیانی پێ بدەن و بەخەیاڵی کورتبڕیان ئاستەنگەکانی خۆیان پێ ئاسان بکەن و تەلبەندی دەوری حەزە پەنگخواردووەکانیان ببڕن، لە دواییشدا وا دەزانن گوایە بەهیوا و ئومێدە بەدی نەهاتووەکانیان دەگەن. نایشارمەوە لە ناخیشەوە حەزم دەکرد هەواڵەکە ڕاست دەرچێ!.

هەر پزیسکی ئەو حەزە بوو ختووکەی دام گەر بۆ خلافاندنیش بووبێ وتم با دەفتەری یادگارە دوورەکان هەڵدەمەوە... بەڕاست خۆ جارێ ئەم وزە وزە هەر لە ئاراشدا نەبوو، نامەیەکی پڕ گومان و بێ ناونیشان و ئاڵۆزم پێ گەیشت، ئەو کاتە نەمزانی کێ ئەو نامەیەی بۆ ناردووم و لە کوێوە هاتووە و کێ هێناویەتی!! خۆشم ئەو کاتە مەبەستم نەبوو بیزانم، ئەو کاتەش نە بەهەندم وەرگرت، نە خەمم لێ خوارد، کە خوێندیشمەوە بیرم بۆ گەڕانەوەی خاوەنەکەی نەچوو، نامەکەش بۆنی ئەوەی لێوە نەدەهات...

«...دەزانم ئێستا لە چی بارێکدای و چەند بێزاری، لە جارانی من زیاتر بێزاری...». نامەکە ئاوا دەستی پێ کردبوو. بەخۆم گوت دیارە دەمناسێ!، ئێستا باسی هەموو ئەو شتانە ناکەم کە لە نامەکەدا هاتبوون... خۆ هەموو شتێك باس ناکرێ و ناوترێ... ئاخ، مرۆ ئەو شتانە دەیکوژێ کە ناوترێن... جارێکی کە تەماشای نامەکە دەکەم... «لە بیرتە جارێکیان چووینە تەماشاکردنی ئەو کۆسانەی کە لە قەراغی شار بەناوی سێرکەوە

چادرەكانیان هەڵدابوو...». ئێستا ناسیمەوە، بڕواش ناكەم ئەم نامەیە هی ئەو بی... ئەی ئەو، هەواڵی نەمانی بڵاو نەبووەوە ماوەیەك لەمەوبەر؟!... لە بیرمە، چاكم لە بیرە، تا پارەی چوونی ئەوێمان نەبوو، هەر بەقسەی ئەو جانتای قوتابخانەكەی خۆمان بەپینەدۆزێك هەرزانبا كرد و بەو پارەیە چووینە ناو چادرەكانەوە... «... بیرتە كاتێ كۆسەكان دەركەوتن دەممان داچەقی، ترساین، لە ڕوومەتی هەزار ڕەنگیان ترساین، كۆسە دەبێ ڕوومەتی ئاوا هەزار ڕەنگ بێ...»... سەرمان سوڕ دەما چۆن یارییان بە پەتەكان دەكرد یاری بەپەتكردن هەروا كارێكی ئاسان نییە، لەو بەرزییەوە بەسەر پەتە باریكەكاندا دەهاتن و دەچوون و نەدەكەوتن، من لەو كاتەوە دەزانم كۆسەكان بەئاسانی ناكەون، یاری خۆیان دەكەن و ناكەون، كە كەوتنیش پارچە پارچە دەبن... دەمانپرسی، ئەرێ بۆ ناكەون؟!... هەر خۆشمان وەڵاممان دەدایەوە؛ ئەمانە ناكەون، ئەمانە پیاوچاكان دەستیان بە باڵیانەوەیە. خەڵكەكەیان چاوبەست دەكرد و یارییە سەیروسەمەرە و سەرسوڕهێنەرەكانی خۆیان بەخەڵكەكە نیشان دەدا، خەڵكەكەیان سەرسام دەكرد. خەڵكەكە حەزیان دەكرد ئەو كۆسانە بدوێنن و لە باوەشیان بگرن، بڕوایان بەتوانا و زیرەكییان بەكەس لەق نەدەكرا ئەوانیش زۆڵانە نەیاندەهێشت خەڵكەكە لە نهێنیی كارەكانیان بگەن و فرت و فێڵەكانیان بزانن... تا گەمەكان بەردەوام بن، ئەوانیش سڕبوونی خەڵكەكەیان بەهەل دەزانی بۆ شاردنەوەی نهێنی یارییەكان، نەیاندەزانی نهێنییەكان بەرگەی ئاشكرابوون ناگرن، كە گومانێكیش لە دڵی یەكێكدا ختوورەی بكردایە، هاوار و فیكە و چەپڵەی گەرمی خەڵكە سڕبووەكە گومانەكەیان دەڕەواندەوە، من و تۆ دزە دزە خۆمان لە پەردەكان نزیك كردەوە، فێڵ و چاوبەستە و تەڵەكەبازییەكانمان بینین، لەو كاتانەدا ئاشكراشمان بكردایەن كەسێك بڕوای بەئێمە نەدەكرد، فیڵیان دەكرد و بۆشیان دەچووە سەر، پیاو تا لەو كۆسانە نزیك نەبێتەوە نازانێ چییان لە ژێر سەردایە و چ دەكەن، من لە بەرچاومە تۆ لە ناو سێركێكی گەورەدا دەبینم، بەڵام بەیاریگەلێكی دیكە و پەت و كەرەستەی نوێ و كۆسەی زیرەكترەوە...... بۆ تا ئێستا من ئەم نامە عاجباتییەم پشتگوێ خستووە؟. ئەو كاتە بۆ وەك ئێستاكە لێی ورد نەبوومەوە؟... باشە مەبەستی كام سێركە؟! ئەی بۆ باسی تەماشاكەرانی سێركەكەی نەكردبوو؟... كۆسەكانی ئەوجا، قەرەجە گەڕۆكەكان بوون، ئێستا دەیان سێرك دەورەیان داوین، ئەی كۆسەكانی ئەم سێركانەی ئێستا كێن؟... سەر ڕادەوەشێنم، دەمەوێ ئەمجارەش لە بیری خۆمی بەرمەوە، بەڵام هەرچەند دەكەم خۆمم بۆ گێل ناكرێ، ناچار

بەوە خۆم ڕازی دەکەم گوایە دەچمە سەنگەری بێ دەنگییەوە و خۆم لەم بەزمە دەدزمەوە. دەڵێم با ئەم جۆرە هەواڵانە هەر بەشی ئەو خەڵکە بێ، من نە گوێی خەڵکەکەم لە ئاست بیستنی هەواڵەکان بۆ دادەخرێ نە حەزیش دەکەم – هەرچەند جۆرە خۆ خەڵەتاندنێکە – بەری ئومێد و حەزەکانیان لێ بگرم.

وزە وزەکە بوو بە شەوچەرەی ماڵە تاریك و پڕ لە حەسرەتەکانی شار، هەر لەوێشەوە سەری کرد و کەوتە کووچە و کۆڵانان، کۆڵانە دەم دڕاو و دەم هەراشەکانیش شاخ و گوێیان بۆ پەیدا کرد و بەرەڵڵای شەقامە ئاپوورەکانی شاریان کرد... ئەوەتا خاوەن چایخانەکان لەتەك پیاڵە چاکاندا هەواڵەکەشی لەگەڵدا دادەنێن، خاوەنی کتێبخانەکان کە کتێبێك دەفرۆشن پڕ تۆی لاپەڕەکانی لە هەواڵەکە دەکەن، منداڵە بۆیاغچییەکان فرچەکانیان بەڕیتم دەکێشنە سندووقەکانی بەردەمیاندا و هەواڵەکە دەڵێنەوە... ئێستاش نازانم کێ یەکەم جار ئەم هەواڵە نەگریسەی لە باخەڵ دەرهێنا و داغانی کرد.

یەکێ لەوانەی هەواڵەکەی بیستبوو هاتە بن دەستمەوە، من هیچم نەگوت، ئەو یەکسەر هەواڵەکەی پێ وتم، بەوەشەوە نەوەستا و وازی نەهێنا، هەندێ شتی دیکەشی خستە سەر. لەم کاتەدا ئەوەم کەوتەوە بیر نامەکەش لەمە دەدوێ کە ئەو باسی لێوە دەکات، نامەکە وا دەڵێ: «... من دڵم لای ئێوەیە، ئێوە دڵتان لای من نەبێ، زەن نەکەی هەموو شتێکی ئێوە دەزانم... دەزانم بەکۆسەبوون یانی چی... کەچی ئێستا لای ئێوە بەکۆسەبوون بووەتە باو، بووەتە خولیای کەسانێکی یەکجار زۆر، هەوڵی مەرگی بۆ دەدرێ، هەر بۆ ئەوەی ئەو پایەیەی دەست بکەوێ... مەرجی بەکۆسەبوونیش ئەو تنۆکە ئابڕووەی کە دەبێ بپارێزرێ دەتکێ، کە تکا ئاسان دەبێ!!... بەڵام ئێستا ڕێگای ئاسانتر پەیدا بووە بۆ بەکۆسەبوون: بچۆرە بن کلێشەی ئافرەتێکەوە، ئازا بە و ڕایی بکە تا دەیگەیەنیتە ئامێزی کۆسەیەکی شارەزا و دەسڕۆ. دەبینی ڕێگایەکی ئاسانە بۆ بەکۆسەبوون...».

لە نامەکەدا ئاوای نووسیبوو، قسەکانی ئەم کابرایەش بۆنی شتێکی وای لێوە دەهات... ویستم دڵنیا بم: تۆ بڵێی ئەمیش نامەیەکی وەك ئەوەی منی بۆ هاتبێ؟.

بەر لەوەی هەستێ پێم گوت:

«پێم بڵێ تۆ دەیناسی؟!».

«بەڕەچەڵەك دەیناسم... دەزانم لە چی تایفە و هۆز و بنەچەیەکیشە... بە من دەڵێی؟...».

بەمەش وازی نەهێنا، دەمی هێنایە پێشەوە: «با، باشترت پێ بناسێنم: ئەویش توخمی یەکێ لەو کۆسانەی ئەو سەردەمەی خۆیەتی... کە شەوانە باوکی لە ماڵ نەدەبوو،

کۆسەکە دەچووە لای دایکی... شەوێکیان باوکی لە دەرەوە تەلەفۆن بۆ ماڵەوە دەکات، کۆسەکە وەڵامی دەداتەوە، ئیتر لەوێوە باوکیشی دەبێتە کۆسەیەکی دیکە...».

ناڵێم ئەم شارە کارگەی هەواڵە و شاخیشی بۆ پەیدا دەکەن، لە دڵی خۆمەوە ئاوام گوت... لەپڕ هەستا تا هەواڵەکە بەیەکێکی دیکە بگەیێنی... ئێستا شار هەواڵەکە کاوێژ دەکات... مەلا و سۆفییان و پیاوان و ژنان لە ژووری نووستندا بەدەم ڕامۆسان و جووتبوونەوە، مامۆستای قوتابخانەکان، وەستا و کرێکاران، دەسبەتاڵ و خاوەن کار، هەریەکە و بەجۆرێك هەواڵەکەی دەگێڕایەوە...

لە خۆیانەوە شتیان دەخستە سەر، دەیانشێواند... هەبوو لایەنگیری دەکرد و هەشبوو لە دژی دەوەستا... شار بووە دوو بڕەوە، هەبوو دەیگوت: «کە ڕۆیشت بۆ ئەوە ڕۆیشت دنیا لە حاڵ و باڵی ئێمە ئاگادار بکاتەوە...»

«نەخێر تۆ نازانی، بۆ ئەوە ڕۆیشت تا ئەو کۆسانە بۆ سێرکەکانی شار بێنێ کە شارەزای شێوازی نوێن، تا بەکەرەسەی نوێوە گەمەکان نیشانی خەڵکی بدەن...».

«دەڵێن نامەی ناردووە و وتوویەتی: کە گەڕامەوە هەرچی کۆسەی ئەم شارە هەیە لە هەتیتە دەدەم، هەڵیان دەواسم...»

«بیستوومانە ئافرەتە جادووکەرەکانی ئەوێ ئەویشیان بەکۆسە کردووە، جا ئیتر بۆ هەڕەشە لە خەڵکی دەکات؟!. ئەو هەڕەشەیەی بۆ ئەوەیە، تا خۆی جێگای کۆسەکانی ئێرە بگرێتەوە...».

«من دەزانم دەگەڕێتەوە... دەگەڕێتەوە دنیاش بە ماستی مەییو دەکات...».

هەر تاخمە و لە ئاوازێکی دەدا... دەیانگەیاندە کەشکەڵان، لە قوونی سەگیان دەنا و دەردەهێنا... ئەمیان هەوڵی زۆرکردنی ژمارەی لایەنگرانی خۆی دەدا، ئەویان فڕوفێڵی دنیای دەکرد تا یەکێ لەوان کەم بێتەوە... بۆ ئەمەش گەلێ ڕێگا لەبەرگیرا... درمەکە گەیشتە شیعرەکانیش، چیرۆکەکان خەمە قووڵەکانیان وەلاوە نا... ڕۆژنامە و بڵاوکراوەکان ڕادیۆکان لە ئەگەری گەڕانەوە و نەگەڕانەوەی دەدوان...

شار ئۆقرەی لێ بڕاوە... ئارامییەکەی جارانی نەماوە...

کەس دەستی لە کار ناچێ، هەموو شتێك وەستاوە، تەنیا هەواڵەکە دێت و دەچێ... خەریکە ئەم شارە دەبێتە دۆزەخ... تومەز ئەمەش یارییەکی دیکەی کۆسەکانە!!، دەیانەوێ لە سێرکێکی گەورەتردا یاری بکەن.

تشرینی یەکەمی ٢٠٠٢ هەولێر

که نامەکەی بۆ خەلیفە نارد

خۆ دۆڕاندن و پێ ترازان کە بەنەنگییەکی گەورە دادەنرا و جێگای شەرمەزاری بوو کەچی بەلای ئەوەوە کارێکی ئاسایی بوو... ئەو ئامادەییە لە ناخیا جێگیر بووبوو نەیدەتوانی دەسبەرداری بێ، بۆیە هەمیشە پێیەکی لە کەناری خەرەندێکی ترسناکی زەلکاودا بوو... بۆ ماوەیەك توانی، ڕووی ڕاستەقینەی خۆی نیشان نەدا، ئەکتەرێکی بلیمەت بوو لە شاردنەوە و داپۆشینی ناخی ڕەشهەڵگەڕاو و بۆنکردووی... وەك ئەکتەرێکی بەتوانا – خۆ ماوەیەکیش هەر بۆ لە خشتەبردنی خەڵکی و داپۆشینی خۆ دۆڕاندنەکەی ماوەیەك لەسەر شانۆکان کاری کرد... هەمیشە خەندەیەکی ڕێوییانە و بزەیەکی ژەهراوی دەخستە سەر لێوی، بەمە توانی بڕوا و گومانی خەڵکانێك بگۆڕێ و خۆی بە پەپوولە نیشان بدا... هیچ شتێکی تێدا نەبوو شانازی پێوە بکات بێجگە لە ڕەفتار و جووڵانەوەی پێکەناوی و گاڵتە و بەزمە بێ تامەکانی، ئەمەشیان هەر گورج دەکردە تیری ژەهراوی هەزار تۆمەت و درۆی بۆ خەڵکانێکی مەلایکە ئاسا دەسازان... نەیتوانی تا سەر ڕۆڵی ئەکتەرێکی «فاشیل» ببینێ، ئیتر وایە هەندێ جار تاریکی بۆ ماوەیەکی کورت دەتوانی ڕووناکییەکان بخنکێنێ... تا هەموو یارییەکانی خۆی لە بیر چووەوە و نامەیەکی بۆ خەلیفە نارد... ئیتر ڕووی ڕاستەقینەی خۆی بۆ هەمووان ئاشکرا کرد، بەخۆی دەگوت: «من بۆ زووتر ئەم نامەیەم بۆ خەلیفە نەنارد»... ئیتر لێرەوە ئەو پێیەی دەمێك بوو لە لێواری خەرەندی زەلکاوەکە دانابوو بەرەو هەڵدێرێکی ترسناك خلیسکا...

نامەکە ئاوا دەستی پێ کردبوو:

«إنی تلمیذك المطیع...» «من قوتابییەکی ملکەچی تۆم جەنابی خەلیفە...».

ئەو شەوەی لە نامەکە بووەوە، وەك مارێك گاژی فڕێ بدا، چووە پێستێکی ترەوە... زیاتر بەرگی بێ شەرمی و بێ دەربەستبوون بوو... کە لە نامەکە بووەوە، چەند جارێ خوێندییەوە... وەك کارێکی مەردانەی کردبێ، «با» چووە لووتییەوە... لە نامەکەی خۆی ڕازی بوو، چونکی وشەکان لە ناخییەوە هەڵقوڵابوون، دەمێکیش بوو ئامادەگییەکی وای تیادا بوو، وەك مادەیەکی سڕکەر بەلەشیا بگەڕێ جۆرە ئارامییەکی پێ بەخشی... ئەو شەوە، بێ گێنگڵدان خەوی لێ کەوت، بەڵام تا بەیانی هەمیشە لە کەناری خەرەندێکی هەزار بەهەزارەوە هەر بەرەو خوار تلۆر دەبووەوە و هەر نەدەگەیشت... تلۆر دەبووەوە و لە

خوارەوە سیما و ڕوومەتی پڕ لە شاکامی ئەو کەسانەی دەدی بوختان و درۆی بۆ هەڵبەستبوون و بەجووڵانەوە و بزەی ئەکتەرێکی «فاشیل» هەڵی خەڵەتانبوون... نیشتمانێکی دەدی وەك قێزەوەن تەماشای دەکات، بێ دەربەستبوونی پیشان دەدا لە ئاست ئەو خلیسکان و تلۆربوونەوەیدا. بەڵام خۆی پێی ڕازی بوو، ویژدانی نەبوو ئازاری بدا، نەیبوو نەء... نامەکە ویست و حەز و ئارەزووی ڕاستەقینەی ئەو بوو «إني تلمیذك المطیع،... من قوتابییەکی ملکەچی تۆم...»، مەبەستی بووە بڵێ: من زەلیلی تۆم خەلیفە... ئیتر هەموو شتێك لێرەوە دەستی پێ کرد... تا ئابڕووشی لە لا مەبەست نەبوو...

ئەو ئێوارەیەی کە بۆ سەرایان بانگ کردبوو و لە ڕێوڕەسمێکدا وەڵامی خەلیفەیان – سەرۆك – دایە دەستی، داشەکانی سەرا، هیچیان نەیاندەزانی چ لە نامەکەدا نووسراوە، هەر ئەوەندەیان دەزانی نامەیەکە و لە خەلیفەوە نووسراوە... دەستی موبارەکی بەر کاغەزی نامەکە کەوتووە بۆیە دەبێ سەری ڕێز و نەوازش بۆ نامەکەش دانەوێنرێ...

بەدەستێکی لەرزۆکی وەك ناخی، لەرزۆك وەك ورە و بڕوای، وەك دەست لە شتێکی پیرۆز بدات ئاوا بەئاستەم، لەسەرخۆ نامەکەی کردەوە... یەك تەنها دێڕێکی تێدا نووسرا بوو:

«أنت تلمیذ کسلان... تۆ قوتابییەکی تەمەڵی»... ئەو یەك دوو وشەیە گەلێ شەوان خەوی لێ دەزڕان، دەکەوتە سەرزەنشتی خۆی. «دەبوایە من زۆرترم بۆ بکردنایە... ئەوە چییە دەبێ بیکەم و نەمکردووە؟!...

– بۆمان بخوێنەوە... دەی زووکە...

لەسەرەخۆ ئەو سێ وشەیە، بەهرەی ئەکتەرێکی «فاشیل» دەیخوێنێتەوە... داشەکانی دەوروبەری هەڵدەستن، ماچیان کردبوو... پیرۆزباییان لێ کردبوو... وتبوویان: تۆ بەختەوەری فەڕی وات بەسەردا باریوە!!... ئەویش بەهرە درۆزنانەکەی ئەکتەرێتی لەو دەمەدا سەری هەڵدابووەوە و بزەیەکی پڕ شانازی خستبووە سەر لێوی...

شەوێ درەنگ گەڕابۆوە ماڵێ، لە هەموو زیاتر بەوە دڵخۆش بوو: توانیویەتی خۆی لە هەموو لایەك بشارێتەوە. ئێستا بێ پەرواتر لە جاران، باشتر تەوز و درۆ و بوختان بەهەموو کەسێك دەکات... کۆنترۆڵی تەلەفزیۆنەکە لەخۆڕا بەدەستەوە دەگرێ پەنجەی بێ شایەتمانی دادەگرێ و تەلەفزیۆن دادەگیرسێ... سەرەتای فیلمێکە، لەوانەشە دەمێك بێ دەستی پێ کردبێ... دەڕوانێتە فیلمەکە... هەڵسوکەوت و جووڵانەوەی قارەمانی فیلمەکە سەرنجی ڕادەکێشێ... «هەر لە من دەچێ...!»... «هەڵسوکەوت و هەندێ لە کردەوەکانیشی

منم...» ئەوە چییە...؟! قارەمانی فیلمەکە لە لایەن سەرۆکی دەوڵەتەوە خەڵات دەکرێ...! قارەمانی فیلمەکە دەڵێ:

– لەبەر خۆیەوە دەڵێ: من شایستەی ئەمە نیم... بەڵام زیرەکی خۆم... نەء بەسەریانا تێپەڕیوە... قارەمانی فیلمەکە دەگەڕێتەوە ماڵێ، بێ ئەوەی لە دەرگا بدا خۆی بەماڵدا دەکات... ژنەکەی بەڕووتی لەگەڵ شاعیرێکدا بەڕووتی دەبینێ... ژنی قارەمانی فیلمەکە هێشتا زبان درێژی دەکات لێی هەڵدەشاخێ: ئەی کە خوشکەکەت لە کارێکی وا بینرا بۆ هیچت نەکرد و خۆت لێ مت کرد؟... قارەمانی فیلمەکە، نامەیەك بۆ سەرۆکی دەوڵەت دەنووسێ: «من لە خۆشییانا بەرگەی ئەو خەڵات و ڕێزلێنانەی جەنابتم نەگرت، بۆیە هیچم نییە قوربانی تۆی بکەم گیانی خۆم نەبێ، ئەوا خۆم دەکوژم...».

تەلەفزیۆنەکەی کوژاندەوە... ئەوەندە بوێر نەبوو خۆی بکوژێ... سەری خۆی هەڵگرت... ئێستا وەك ڕێویەیەکی گەڕ لە وڵاتێکی دوور لێی کەوتووە... نە خۆی، نە درۆ و ساختەکارییەکانی بیر کەسێ دەکەوێتەوە... بەڵام نامەکەی خەلیفە تا دنیا دنیا بێ وەك پەڵەیەکی ڕەش لە یاد ناچێ...

«انت تلميذ كسلان»...

کانوونی یەکەمی ٢٠٠٣ هەولێر